

□ Czas czytania: 9 min.

W niedzielę 18 października 2026 roku Kościół będzie obchodził setny Światowy Dzień Misyjny, ustanowiony przez Piusa XI w 1926 roku. Poprzedziła go długa droga: od pomysłu młodej świeckiej kobiety z Lyonu po XIX wiek wielkich fundacji misyjnych, w tym misji księdza Bosko. Ważne miejsce na tej drodze zajmuje turyński kapłan, który kształcił się w Valdocco — święty Józef Allamano, założyciel Misjonarzy i Misjonek Consolaty. Już w 1912 roku zabiegał u papieża o ustanowienie dorocznej niedzieli poświęconej misjom. A jego sposób formowania misjonarzy nosi ślady wpływu dawnego wychowawcy, księdza Bosko.

Korzenie: młoda kobieta z Lyonu i misyjny wiek XIX

Historia Światowego Dnia Misyjnego zaczyna się sto lat przed jego ustanowieniem, w Lyonie. Młoda świecka kobieta, Pauline Marie Jaricot (1799-1862), zorganizowała tam małe grupy dziesięciu osób, z których każda zobowiązała się modlić za misje i ofiarowywać co tydzień jednego solda. Z tej sieci 3 maja 1822 roku powstało **Dzieło Rozkrzewiania Wiary**. Pauline Jaricot została beatyfikowana w Lyonie 22 maja 2022 roku.

Jej pomysł był prosty, a zarazem rewolucyjny: ewangelizacja dotyczy nie tylko misjonarzy i wielkich dobroczyńców, lecz każdego ochrzczonego — poprzez modlitwę i choćby niewielką ofiarę. W XIX wieku powstały kolejne dzieła ożywione tym samym duchem: **Dzieło Świętego Dzieciństwa** (1843), angażujące dzieci, oraz **Dzieło św. Piotra Apostoła** (1889), służące formacji miejscowego duchowieństwa. Wraz z **Papieską Unią Misyjną**, założoną w 1916 roku przez bł. Pawła Manę, tworzą dziś **cztery Papieskie Dzieła Misyjne**.

W tym samym stuleciu także we Włoszech powstały nowe instytuty misyjne: w Mediolanie w 1850 roku (dzisiejszy PIME), w Weronie za sprawą św. Daniela Comboniego w 1867 roku oraz w Parmie za sprawą św. Gwidona Marii Confortiego w 1895 roku. W tym klimacie ksiądz Bosko stworzył swoje młode zgromadzenie na misję *ad gentes*. 11 listopada 1875 roku w bazylice Maryi Wspomożycielki wręczył krzyż pierwszym dziesięciu misjonarzom — sześciu kapłanom i czterem koadiutorom — pod przewodnictwem ks. Giovanniego Cagliera; 14 listopada

wyruszyli z Genui do Argentyny.

Dwa lata później, w listopadzie 1877 roku, do Urugwaju wyjechały pierwsze Córki Maryi Wspomożycielki. W tym samym 1877 roku powstał Biuletyn Salezjański, który przynosił do domów współpracowników listy misjonarzy. Już wtedy, choć na niewielką skalę, było to ożywianie misyjne całego ludu Bożego, które Światowy Dzień Misyjny miał uczynić powszechnym.

Giuseppe Allamano w szkole księdza Bosko

Giuseppe Allamano urodził się 21 stycznia 1851 roku w Castelnuovo d'Asti, dzisiejszym Castelnuovo Don Bosco — tej samej miejscowości, z której pochodził Giovanni Bosco. Jego matka, Marianna Cafasso, była siostrą św. Józefa Cafassa, kapłana, który prowadził księdza Bosko w latach jego pobytu w konwiktzie kościelnym i przez długi czas był jego spowiednikiem. Wiąż Allamana z księdzem Bosko wyrastała więc ze wspólnej ziemi i z tej samej szkoły świętości kapłańskiej.

W październiku 1862 roku, mając jedenaście lat, Giuseppe rozpoczął naukę w oratorium w Valdocco. Spędził tam cztery lata, ukończył szkołę jako najlepszy uczeń w klasie, a na trzecim roku był także asystentem kolegów. Przez cały ten czas jego spowiednikiem był ksiądz Bosko. Allamano wspominał, że zwierzał mu się ze wszystkiego i miał wrażenie, jakby ksiądz Bosko „czytał mu w sercu”.

Ksiądz Bosko chciał, by dołączył do salezjanów, lecz chłopiec nie czuł się stworzony do takiego życia. 19 sierpnia 1866 roku opuścił Valdocco bez pożegnania, by uniknąć dalszych namów, i wstąpił do seminarium diecezjalnego w Turynie. Kiedy ksiądz Bosko spotkał go później, z serdeczną przyganą wypomniął mu, że odszedł bez pożegnania.

Wybór innej drogi nie osłabił ich więzi. Wyświęcony na kapłana 20 września 1873 roku, Allamano został asystentem, a następnie kierownikiem duchowym seminarium. W październiku 1880 roku, mając 29 lat, objął funkcję rektora sanktuarium Consolaty, a w 1882 roku ponownie otworzył konwikt kościelny — ten sam, w którym Cafasso formował księdza Bosko. Utrzymywał z księdzem Bosko częste kontakty: rozmawiali i od czasu do czasu spotykali się przy obiedzie. To ksiądz Bosko powierzył mu zebranie wspomnień o Cafassie, dzięki którym kanonik Colombero mógł później napisać pierwszą obszerną biografię wuja Allamana.

Allamano odwiedził księdza Bosko jeszcze kilka miesięcy przed jego śmiercią, która nastąpiła 31 stycznia 1888 roku, a podczas pogrzebu klęczał wśród tłumu.

W styczniu 1900 roku ciężkie zapalenie opłucnej i płuc postawiło go na granicy życia i śmierci. Wyzdrowienie, przypisywane Consolacie, uznał za znak, że nadszedł czas, by urzeczywistnić dojrzewający od lat projekt. 29 stycznia 1901 roku powstał Instytut Misjonarzy Consolaty; 8 maja 1902 roku pierwsi czterej misjonarze wyruszyli do Kenii; 29 stycznia 1910 roku powstał Instytut Misjonek Consolaty. Allamano nigdy nie wyjechał na misję, ale poświęcił im całe życie.

Styl Valdocco w domu Consolaty

Allamano nie był salezjaninem — i świadomie tak wybrał. Mimo to wpływ księdza Bosko wyraźnie widać w jego sposobie formowania misjonarzy. Chciał, by jego instytut był rodziną, a nie kolegium: „Ten dom ma być domem miłości” — powtarzał. Stał się ojcem dla swoich misjonarzy: starał się raczej zyskać ich miłość niż budzić lęk, upominał łagodnie i rozsądnie, korzystał ze „słówka na ucho” i osobistych listów, tak jak widział to w Valdocco.

Potwierdzają to jego własne słowa: „Zawsze podziwiam księdza Bosko”; „Do dziś pamiętam wiele rzeczy, które powiedział mi ksiądz Bosko, gdy byłem młody”. Wskazywał też swoim podopiecznym konkretny wzór: „Idźmy śladami świętych: czcigodnego Cafassa — księdza Bosko”. Obok tych dwóch turyńskich świętych stawiał św. Alfonsa i św. Franciszka Salezego — tego samego patrona, którego ksiądz Bosko wybrał dla swojego zgromadzenia. Słynne hasło „Najpierw święci, potem misjonarze” wyraża również przekonanie dobrze znane w Valdocco: apostołstwo wyrasta ze świętości codziennego życia.

1912: propozycja niedzieli poświęconej misjom

29 sierpnia 1912 roku, czternaście lat przed ustanowieniem Światowego Dnia Misyjnego, Allamano napisał do przełożonych innych włoskich instytutów misyjnych w Parmie, Weronie, Mediolanie, Genui i Rzymie; wśród nich był św. Gwidon Maria Conforti, założyciel zgromadzenia ksawerianów. W liście zwracał uwagę na niewielką wiedzę o misjach we Włoszech, apatię wielu kapłanów i

wiernych oraz niedostatek powołań misyjnych, do których niekiedy zniechęcali sami biskupi. Wniosek był jednoznaczny: trzeba było zaangażować papieża.

Przełożeni poparli jego propozycję i wysłali prośbę do św. Piusa X. Wnioskowali między innymi o ustanowienie dorocznej niedzieli misyjnej, podczas której obowiązkowo głoszone by kazanie o powinności współdziałania w szerzeniu wiary. Prośba napotkała jednak liczne przeszkody: brakowało oficjalnego poparcia Kongregacji Rozkrzewiania Wiary, papież był już w podeszłym wieku i chorował, a Europa zmierzała ku wojnie.

Pius X odpowiedział 31 stycznia 1913 roku listem, w którym chwalił dzieło misjonarzy, lecz nie wspomniał o niedzieli misyjnej. Co ciekawe, nazwisko inicjatora zapisano w odpowiedzi jako „Canonico Alemanno”. Allamano się nie zniechęcił: upowszechniał list papieski i komentował go, by podtrzymać zainteresowanie misjami.

Ziarno nie poszło na marne. W 1916 roku ojciec Paweł Manna z PIME założył Unię Misyjną Duchowieństwa, przy decydującym wsparciu Confortiego, który przedstawił papieżowi jej statuty; zostały one zatwierdzone 31 października 1916 roku.

Od Benedykta XV do Piusa XI: Światowy Dzień Misyjny powstaje w 1926 roku

30 listopada 1919 roku Benedykt XV opublikował list apostolski [*Maximum illud*](#). Wzywał, by uwolnić ewangelizację od politycznych i nacjonalistycznych interesów mocarstw kolonialnych, kształcić miejscowe duchowieństwo zdolne prowadzić młode Kościoły oraz uczynić cały Kościół współodpowiedzialnym za misję poprzez modlitwę i wsparcie wiernych. W tym samym dokumencie papież wyraził życzenie, by Unia Misyjna Duchowieństwa powstała we wszystkich diecezjach.

W lutym 1922 roku na Stolicę Piotrową wstąpił Achille Ratti, który przyjął imię Pius XI i został zapamiętany jako „papież misji”. Jesienią 1883 roku, będąc młodym kapłanem, spędził dwa dni w Valdocco u boku księdza Bosko i zachował to wspomnienie przez całe życie: w 1929 roku beatyfikował księdza Bosko, a w Niedzielę Wielkanocną 1934 roku go kanonizował. 3 maja 1922 roku, w setną rocznicę założenia Dzieła Rozkrzewiania Wiary, na mocy motu proprio *Romanorum Pontificum* nadał mu status dzieła papieskiego i przeniósł jego siedzibę z Lyonu do

Rzymu.

Z okazji Roku Świętego 1925 Pius XI postanowił zorganizować w Watykanie wielką Wystawę Misyjną, otwartą od 24 grudnia 1924 do 9 stycznia 1926 roku: ponad 100 000 eksponatów w dwudziestu sześciu pawilonach i ponad milion zwiedzających. Na zaproszenie papieża uczestniczyli w niej także salezjanie, odpowiadając na apel przełożonego generalnego, ks. Filippa Rinaldiego. Wystawa dała początek Misyjnemu Muzeum Etnologicznemu, dziś Muzeum Anima Mundi w Muzeach Watykańskich. 3 maja tego samego 1925 roku Pius XI beatyfikował Józefa Cafassa, o którego beatyfikację Allamano zabiegał przez wiele lat.

11 grudnia 1925 roku, encykliką *Quas primas*, Pius XI ustanowił święto Chrystusa Króla, wyznaczając je na ostatnią niedzielę października. 16 lutego 1926 roku Giuseppe Allamano zmarł w Turynie, przy sanktuarium Consolaty. Dwanaście dni później, 28 lutego, encyklika *Rerum Ecclesiae* przypominała, że misja dotyczy całego ludu chrześcijańskiego: biskupów, kapłanów, zakonników i świeckich, którzy mają ją wspierać modlitwą, powołaniami i pomocą materialną.

W marcu 1926 roku zgromadzenie plenarne Rady Wyższej Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary postanowiło zwrócić się do papieża z prośbą o ustanowienie dorocznego dnia modlitwy i propagowania misji, obchodzonego we wszystkich diecezjach, parafiach i instytutach katolickich. Według tradycji wspominatej również przez dziennik *Avvenire*, pomysł wyszedł od koła misyjnego w seminarium w Sassari. W prośbie postulowano kazania misyjne, odmawianie podczas mszy modlitwy *Pro Propagatione Fidei*, propagowanie Dzieła, zbieranie ofiar i udzielenie odpustu zupełnego. Pius XI zatwierdził ją 14 kwietnia 1926 roku reskryptem Świętej Kongregacji Obrzędów: zaledwie dwa miesiące po śmierci Allamana wymarzona przez niego w 1912 roku niedziela misyjna stała się rzeczywistością dla całego Kościoła.

Dlaczego przedostatnia niedziela października

Daty nie wybrano przypadkowo. Dzień Misyjny wyznaczono na **niedzielę poprzedzającą nowe święto Chrystusa Króla**, a w prośbie wyrażono nadzieję, „że powszechne uznanie Jego boskiej władzy królewskiej nastąpi jak najszybciej”. Misję rozumiano jako głoszenie królestwa Chrystusa wszystkim narodom. Po reformie kalendarza w 1969 roku uroczystość Chrystusa Króla przeniesiono na

ostatnią niedzielę roku liturgicznego, natomiast Dzień Misyjny pozostał w dotychczasowym terminie.

Rok 1926 u salezjanów i pierwsze obchody

Rok 1926 był rokiem misyjnym także dla Rodziny Salezjańskiej. Z okazji pięćdziesięciolecia misji w Valdocco zorganizowano wielką wystawę misyjną na powierzchni około 10 500 metrów kwadratowych; zgromadzone na niej materiały stały się załącznikiem Misyjnego Muzeum Etnologicznego, które obecnie znajduje się na Colle Don Bosco. Ponadto 28 października 1926 roku Pius XI konsekrował w Bazylice św. Piotra pierwszych sześciu chińskich biskupów, wprowadzając w życie zasadę miejscowego duchowieństwa.

Pierwszy Światowy Dzień Misyjny obchodzono w niedzielę 23 października 1927 roku. Dlatego w 2026 roku przypadają jednocześnie dwie rocznice: stulecie ustanowienia Dnia oraz jego setne obchody.

Sto lat Światowego Dnia Misyjnego: cały Kościół jest misyjny

W kolejnych dziesięcioleciach Dzień Misyjny towarzyszył głębokiemu dojrzewaniu świadomości misyjnej. Sobór Watykański II w dekrecie *Ad gentes* z 7 grudnia 1965 roku stwierdził, że „Kościół pielgrzymujący jest misyjny ze swej natury” (AG 2). Dziesięć lat później św. Paweł VI napisał w adhortacji *Evangelii nuntiandi* (1975), że ewangelizacja „jest łaską i właściwym powołaniem Kościoła, jego najgłębszą tożsamością” (EN 14).

Św. Jan Paweł II ożywił misję *ad gentes* encykliką [Redemptoris missio](#) (1990). W adhortacji [Evangelii gaudium](#) (2013) papież Franciszek zaproponował całemu Kościołowi, by był „Kościółem wychodzącym”, a w październiku 2019 roku, w setną rocznicę *Maximum illud*, ogłosił Nadzwyczajny Miesiąc Misyjny. Od dziesięcioleci papieże kierują do wiernych orędzie z okazji Dnia Misyjnego, a zebrane ofiary zasilają powszechny fundusz solidarności Papieskich Dziej Misyjnych.

W ostatnich latach Dzień Misyjny w szczególny sposób związał się ze świętymi misjonarzami. W niedzielę 20 października 2024 roku, podczas Światowego Dnia Misyjnego, papież Franciszek kanonizował Giuseppe Allamana, beatyfikowanego

przez św. Jana Pawła II 7 października 1990 roku. Uznany cud dotyczy Sorina, rdzennego mieszkańca brazylijskiej Amazonii z ludu Janomamów, który przeżył atak jaguara, gdy wspólnota modliła się do błogostawionego. Kościół wspomina św. Józefa Allamana 16 lutego, w rocznicę jego śmierci.

Rok później, w niedzielę 19 października 2025 roku, również podczas Dnia Misyjnego, papież Leon XIV kanonizował siostrę Marię Troncatti, Córkę Maryi Wspomożycielki. Urodziła się w Córteno Golgi (Brescia) w 1883 roku, przybyła do Ekwadoru w 1922 roku i przez niemal pół wieku służyła ludowi Szuarów jako pielęgniarka, katechetka i „mateczka”. Zginęła w katastrofie lotniczej w Sucúa 25 sierpnia 1969 roku. Tak więc w odstępie roku dawny uczeń z Valdocco oraz duchowa córka księdza Bosko i Marii Dominiki Mazzarello zostali ogłoszeni świętymi podczas tego samego święta.

Stulecie: „Jedno w Chrystusie, zjednoczeni w misji”

Na setny Światowy Dzień Misyjny, obchodzony w niedzielę 18 października 2026 roku, papież Leon XIV wybrał temat „Jedno w Chrystusie, zjednoczeni w misji”. [Orędzie](#) datowane jest na 25 stycznia 2026 roku, święto Nawrócenia św. Pawła, i składa się z trzech części: „Jedno w Chrystusie”, „Zjednoczeni w misji” oraz „Misja miłości”. Papież przypomina, że Pius XI „ustanowił w 1926 roku obchody Światowego Dnia Misyjnego” na wniosek Dzieła Rozkrzewiania Wiary, a zebrane przez nie ofiary „są przez nie rozdzielane w imieniu papieża” na potrzeby młodych Kościołów.

W centrum orędzia znajduje się to samo przekonanie, które przyświecało Pauline Jaricot i Giuseppe Allamanowi: „Żaden ochrzczony nie jest bowiem wyłączony z misji ani nie może pozostawać wobec niej obojętny”. Leon XIV przypomina hasło bł. Pawła Manny: „Cały Kościół dla nawrócenia całego świata”, w 110. rocznicę powstania Unii Misyjnej. Kończy zaś słowami wdzięczności: „Pragnę zatem szczególnie podziękować współczesnym misjonarzom i misjonarkom *ad gentes*”.

Dla Rodziny Salezjańskiej stulecie przypada tuż po 150. rocznicy pierwszej wyprawy misyjnej. W listopadzie 2025 roku w bazylice Maryi Wspomożycielki w Valdocco przełożony generalny, ks. Fabio Attard, udzielił posłania członkom 156. wyprawy misyjnej i wraz z przełożoną generalną Córek Maryi Wspomożycielki, matką Chiara Cazzuolą, wręczył im krzyż. W ciągu półtora wieku na misje wysłano około dziesięciu

tysięcy salezjanów; obecnie zgromadzenie jest obecne w 136 krajach.

Najpierw święci, potem misjonarze

Sto lat później Światowy Dzień Misyjny zachowuje pierwotne znaczenie: przypomina każdej wspólnotie, że nakaz Jezusa dotyczy wszystkich. „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uczcie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem. A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata” (Mt 28,19-20).

W jego historii splatają się pomysł świeckiej kobiety z Lyonu, pasja założycieli takich jak ksiądz Bosko i Allamano oraz decyzja papieża, który jako młody kapłan poznał księdza Bosko w Valdocco. Allamano nie doczekał Dnia Misyjnego, o który zabiegał, lecz przygotował dla niego grunt, przenosząc poza Kościół turyński styl, którego nauczył się w szkole księdza Bosko. Ksiądz Bosko zostawił misjonarzom takie zalecenie: „Szukajcie dusz, a nie pieniędzy, zaszczytów ani godności”. Allamano powtarzał swoim własnymi słowami: „Najpierw święci, potem misjonarze”. To także dziś droga do Kościoła zjednoczonego w misji.